

Паралелно програмиране

доц. д-р А. Пенев

Анотация: Целта на учебната дисциплина е придобиване на теоретични знания и практически умения в областта на паралелното програмиране. Това включва – съвременни паралелни изчислителни архитектури (CPU, GPGPU и др.), йерархия на паметта и архитектури на паметта на паралелните компютри (споделена, разпределена и разпределена-споделена памет; UMA, NUMA, COMA и др.), различни видове паралелизъм (ILP, Data parallelism, SMT, SpMT, Preemptive и Cooperative многозадачност, нишки, задачи и др.), и др. Разглеждат се някои важни теоретични аспекти на паралелните алгоритми, техният анализ, даннови и контролни зависимости, възможни проблеми (мъртва хватка, жива хватка, трудна скалируемост, глад за ресурси, съперничество и др.). Разгледани са също и подходи за дизайн и анализ на паралелни програми (Шаблони, Fork-Join, Map-Reduce, Неблокиращи алгоритми и структури данни и др.). Лекциите включват множество примери и дават някои основни сведения за езиците и библиотеките (API) за паралелно програмиране (например C++11 STL, C# TPL, PLINQ, Java Streams, Posix Threads, Boost.Thread, TBB, CUDA, OpenCL, OpenMP, MPI/MPI-2, C++ AMP, OpenHMPP, OpenACC и др.)

Упражненията са проектно базирани и дават възможност на студентите да се запознаят с практическите проблеми и начините им на решаване чрез средствата на паралелното програмиране.

Лекции:

1. Въведение в паралелното програмиране. (2 часа)

Пример. Кратка история. Базови понятия и концепции. Паралелни архитектури. Модели за паралелно програмиране. Възможни проблеми. Пример – критична секция. Практически проект.

2. Съвременни паралелни архитектури. Класификация на Флин (Flynn). CPU, GPGPU, HSA, Високо производителни компютри (HPC). (2 часа)

Класификация на Flynn (SISD SIMD SIMT MISD MIMD). Скаларни/Pipelined и Суперскаларни процесори. SIMD инструкции. Dataflow architecture. Vector processor. Multiprocessor (symmetric/asymmetric). CPU/GPGPU. HSA. HPC.

3. Памет. Йерархия на паметта. Архитектури на паметта на паралелните компютри. (2 часа)

Памет. Кеш. Архитектури (shared, distributed, distributed shared, UMA, NUMA, COMA), Shared-Nothing Architecture и др. Massively parallel computer (GRID Системи, Компютърни Клъстъри, Силно паралелни процесорни масиви).

4. Видове паралелизъм. Векторизация. Задачи – фибри, нишки, процеси. Видове многозадачност. (2 часа)

Видове паралелизъм: Bit Level; Instruction (ILP); Task; Data; Memory. Векторизация. Векторизация на цикли. Задачи – фибри, нишки, процеси. Видове многозадачност: Temporal; Simultaneous (SMT); Speculative (SpMT); Preemptive; Cooperative; Clustered Multi-Thread (CMT).

5. Теоретични аспекти на паралелните алгоритми. Анализ на паралелни алгоритми. Зависимости на данните, структурата и контрола (Data dependency, Data, Structural and Control Hazards). (2 часа)

PRAM модел. PEM модел. Разпаралеляване. Анализ на паралелни алгоритми. Критичен път. Закони на Amdahl. Закон на Gustafson. Метрики на Karp–Flatt. Забавяне и Ускорение. Коефициенти и метрики. Granularity...

6. Класически алгоритми и проблеми. Алгоритъм на Декер. Проблеми при паралелните алгоритми: Мъртва хватка, жива хватка, трудна скалируемост, глад за ресурси, съперничество и др. Producer-Consumer. (2 часа)

Задача за „Вечерящите философи“ и др. Алгоритъм на Декер. Задача за „Тримата пушачи“. Задача за „Спящият бръснар“. Deadlock, Livelock, Parallel slowdown, Race condition, Software lockout, Scalability, Starvation, Convoying, Contention; Deterministic algorithms; Embarrassingly parallel; Producer-Consumer.

7. Модели за паралелно програмиране. Координация в паралелните алгоритми. (2 часа)

Модели за паралелно програмиране: Shared Memory model; Threads model; Message Passing model; Implicit interaction model; Data Parallel model. Видове координация/синхронизация в паралелните алгоритми: Barrier; Locks; Semaphores; Mutexes, ...

8. Дизайн на паралелни програми. (2 часа)

Проблем и решения. Декомпозиция на данни и алгоритми. Видове комуникация между подзадачите. В/И – проблеми и решения. Fork-Join. Map-Reduce. Hotspots и Bottlenecks. Не блокиращи алгоритми и структури данни. Zero-Copy. Read-Copy-Update (RCU/COW). Транзакционна памет.

9. Езици и Библиотеки (API) за паралелно програмиране. (2 часа)

Езици за ПП. Примери. Библиотеки: C++11 STL (Futures, Promises, Threads, ...); C# (Threads, TPL, Tasks, Futures, PLINQ, async, await, yield, ...); Java (Threads, Locks, Atomics, Futures, Streams, ...); OpenMP (Fork-Join, ...); MPI/MPI-2 (Комуникация, синхронизация, паралелен В/И, редукции, ...); POSIX Threads, Boost.Thread, TBB; CUDA (Примери, PyCUDA, ...); OpenCL (); OpenHMPP, OpenACC, C++ AMP (Кодолети, кернели, #pragma, GPU, ...).

10. Бъдеще на паралелните архитектури и програмиране. (2 часа)

GPGPU, TPU, FPGA, ASIC, NPU, QPU – Квантов паралелизъм и др.

Забележка: Материалът в лекцията няма да влиза във въпросите за теста.

Упражнения:

1. Избор на тема на проект. Изисквания. (2 часа)

2. Езици и библиотеки за паралелно програмиране. (2 часа)

3. Работа по проект. (2 часа)

4. Памет. Даннови зависимости. (2 часа)

5. Работа по проект. (2 часа)

6. Видове паралелизъм. Синхронизация и др. (2 часа)

7. Класически паралелни алгоритми. (2 часа)

8. Работа по проект. (2 часа)

9. Програмиране на високо паралелни архитектури (GPGPU и др.). (2 часа)

10. Работа по проект. (2 часа)

Литература:

- Peter Pacheco, *An Introduction to Parallel Programming*, Morgan Kaufmann, 2011, 392 pages, ISBN: 0-123-74260-9.
- Victor Pankratius, Ali-Reza Adl-Tabatabai, Walter Tichy, *Fundamentals of Multicore Software Development*, CRC Press, 2011, 330 pages, ISBN 1-439-81273-X.
- David B. Kirk, Wen-mei W. Hwu, *Programming Massively Parallel Processors: A Hands-on Approach (Third Edition)*, Morgan Kaufmann, 2016, 576 pages, ISBN: 0-128-11986-1.
- Brian Goetz, *Java Concurrency in Practice*, Addison-Wesley Professional, 2006, 432 pages, ISBN: 0-321-34960-1.
- Thomas Rauber, Gudula Rünger, *Parallel Programming: for Multicore and Cluster Systems (Second Edition)*, Springer, 2013, ISBN: 3-642-43806-7.
- Bertil Schmidt, Jorge Gonzalez-Dominguez, Christian Hundt, Moritz Schlarb, *Parallel Programming: Concepts and Practice*, Morgan Kaufmann, 2017, ISBN: 0-128-49890-0.
- Duane Storti, Mete Yurtoglu, *CUDA for Engineers: An Introduction to High-Performance Parallel Computing*, Addison-Wesley Professional, 2015, 352 pages, ISBN: 0-134-17741-X.
- Michael McCool, James Reinders, Arch Robison, *Structured Parallel Programming: Patterns for Efficient Computation*, Morgan Kaufmann, 2012, 432 pages, ISBN: 0-124-15993-1.
- Mihcael J. Quinn, *Parallel programming in C with MPI and OpenMP*, McGraw Hill Education, 2017, 544 pages, ISBN: 0-070-58201-7.
- ED. Pavan Balaji, *Programming Models for Parallel Computing (Scientific and Engineering Computation)*, The MIT Press, 2015, 488 pages, ISBN: 0-262-52881-9.
- Stephen Cleary, *Concurrency in C# Cookbook: Asynchronous, Parallel, and Multithreaded Programming*, O'Reilly Media, 2014, 208 pages, ISBN: 1-449-36756-9.
- Riccardo Terrell, *Concurrency in .NET: Modern patterns of concurrent and parallel programming*, Manning Publications, 2018, 568 pages, ISBN: 978-1617292996.